

Politika jako předmět studia politologie

Obecná definice politiky

Činnost spjatá s řízením a koordinací
konfliktů a se spoluprací v moderní
společnosti (+ řešení vyvstalých
sporů)

Pokusy o systematické vymezení

- 1. Politika jako **vláda státu** (instituce a mechanismy)
- 2. Politika jako „**věci veřejné**“ (*res publicae*) – včetně občanské společnosti
- 3. Politika jako hledání **konsenzu** či **kompromisu**
- 4. Politika jako **střet zájmů** či **boj (o moc)**.

Pojem politiky

- **Normativně-ontologický** – politické jednání orientované na hodnoty a účely
- **Realistický** – politické jednání je faktickým problémem identickým s fenoménem moci
- **Marxistický** – politické jednání jako odvozené od socio-ekonomických vztahů
- **Sociálně-vědní** – politické jednání jako pozorovatelný/měřitelný fenomén
- **Konfliktualistický** – politické jednání lze odvodit z rozlišení přítel/nepřítel

Exkurz: Carl Schmitt

- **Konfliktualistický pojem politiky**– politické jednání lze odvodit z rozlišení přítel/nepřítel
- Politické vs. státní (ale: stát v oblasti politického dominuje)
- Politika vs. morálka, estetika, ekonomika
- **Politično** spočívá v chování určeném reálnou možností boje, v rozlišení protivníka/nepřítele
- **Nepřítel** – Individuální vs. Kolektivní? Permanentní vs. Dočasný?
- Nepřítel = (potenciálně) bojující celek lidí
- **Válka** – není cílem, účelem ani obsahem politiky
- Válka překračující hranice politična – degradace protivníka

Trojdimenzionální chápání politiky

- Mnohohvrstevnatý pojem; je možné jej analyticky rozdělit na 3 dimenze
- **Polity** – normativní a strukturální aspekty; statický prvek
- **Politics** – střet zájmů/skupin/jednotlivců; dynamický prvek
- **Policy** – obsahová/materiální dimenze; výstupy (*outputs*) ze systému

Význam pojmu politika

polity

policy

STÁT

**OBČANSKÁ
SPOLEČNOST**

politics

Kategorie politiky

- Moc – politika = usilování o moc (rozhodování/nastolování agendy/kontrola nad myšlením)
- Panství – tradiční, charismatické, legální
- Stát – monopol násilí
- Společnost – hierarchie vs. komunita
- Ideologie – levice vs. pravice
- Politické strany – prosazování zájmů v politice

Vnímání politiky v ČR: politická kultura

- vnímání politiky
- česká specifika – nepolitická politika
- participace – politická vs. občanská
- Konsenzuální vs. konfliktní pojetí politiky

Úryvky z textů českých politologů ke studentským protestům (jaro 2012)

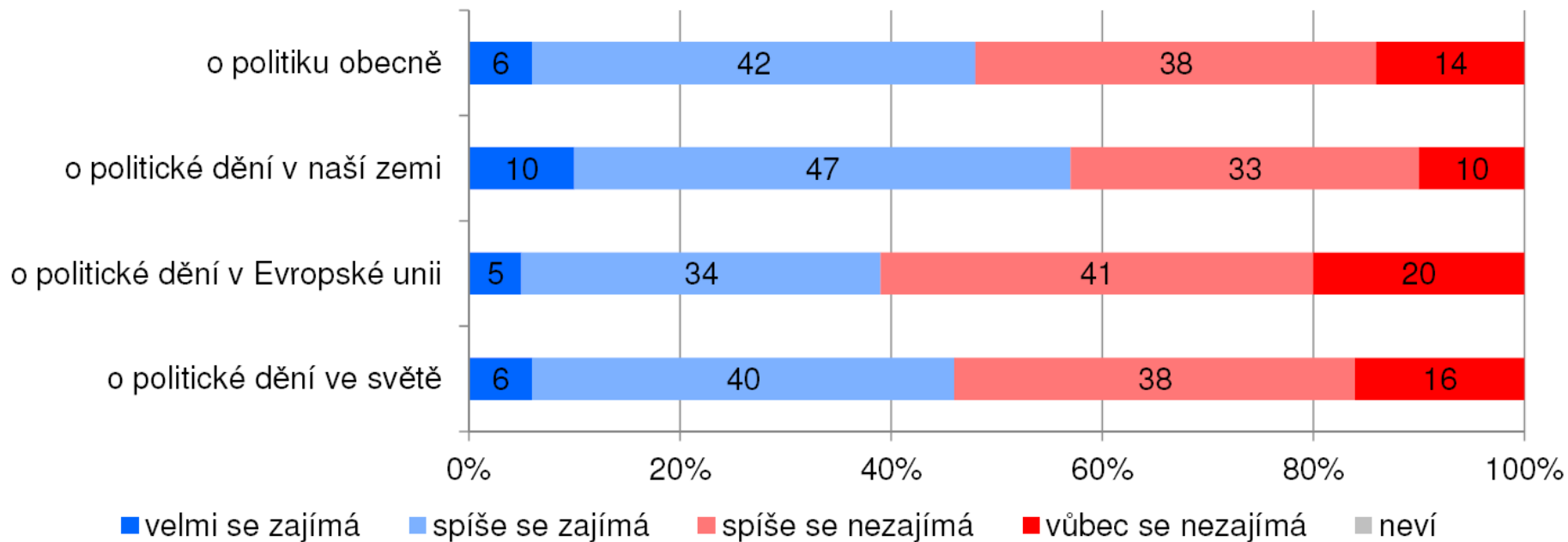
K úkolům vysokoškolského učitele nepatří v první řadě společenská radikalizace vlastních studentů, ale jejich výchova směrem k bystřejšímu intelektuálnějším rozlišování a vedení k poznání, že svět není černobílý, že se nedělí na „špinavou politiku“ a čistou „občanskou společnost“, na „neschopného ministra“ a na „ušlechtilé akademiky“. Postrádáme v akademické obci hlasy, které by promyšleně hodnotily všechna pro a proti a které by hledaly místo revolty kompromisy, na nichž stojí demokracie. Nezpochybujeme povinnost obrany, nebo dokonce zásadní revolty, ale přece jen se domníváme, že tyto výsostné lidské činy by měly být vyhrazeny skutečnému ohrožení lidských práv a svobod, nikoli jedné politické kauze.

Z principu věci není praktické každodenní fungování demokracie založeno na předem daném konsensu.

Demokratický způsob vlády stojí naopak na myšlence toho, že v každé společnosti existují různé a často rozporuplné postoje ke konkrétním politickým otázkám – reforma vysokých škol, kde postavit dálnici, jestli zdanit víno. Demokracie je primárně o střetu těchto různých pohledů a až po těchto vyjednáváních, které mohou mít různou podobu, dochází ke konečnému kompromisu. Pokud jeden hlas diskuse bezohledně válčuje ty ostatní, jako v současné české politice, nelze se divit, když se vyjednávání přesunou od jednacího stolu k protestu.

Zájem o politiku

Graf 1. Zájem o politiku (v %)¹

Zdroj: CVVM SOU AV ČR, v.v.i., Naše společnost 6. – 19. 2. 2017, 1023 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Zájem o politiku

Tabulka 1: Zájem o politiku - časové srovnání (v %)

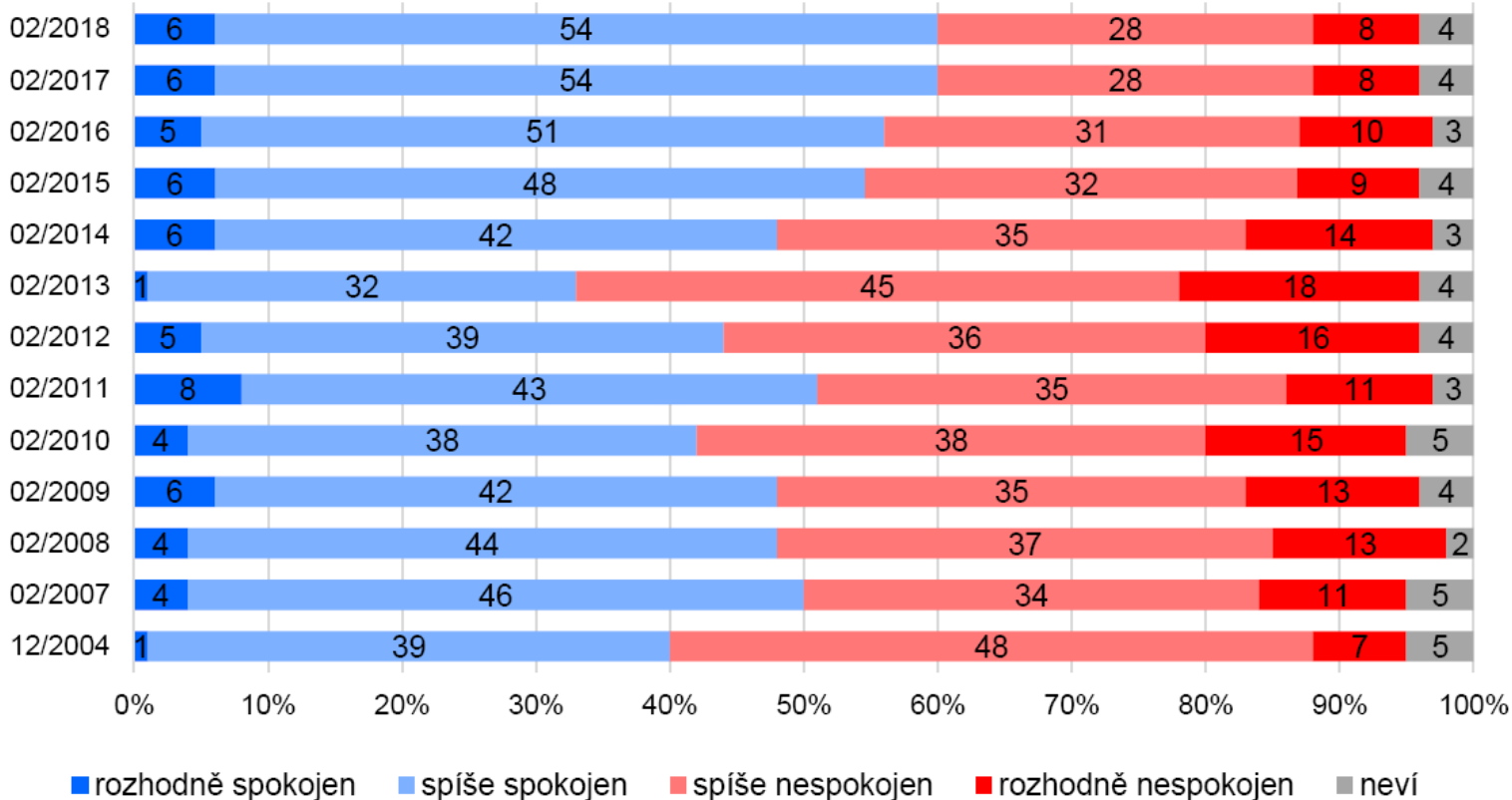
	II/08	II/09	VI/09	II/10	II/11	II/12	II/13	II/14	II/15	II/16	II/17
o politiku obecně	47/53	46/53	44/56	48/52	46/54	46/53	47/53	45/55	46/54	45/54	48/52
o politické dění v naší zemi	64/36	59/41	58/42	61/39	58/42	61/39	59/41	59/41	57/43	56/44	57/43
o politické dění ve světě	40/59	45/53	44/56	40/59	39/60	40/59	36/63	37/63	45/54	42/58	46/54
o politické dění v EU	32/68	35/64	32/68	30/70	30/70	39/60	31/68	32/68	38/61	40/59	39/61

Pozn.: Podíly velmi+spíše se zajímá a velmi+spíše se nezajímá; dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

ČR: spokojenost s demokracií

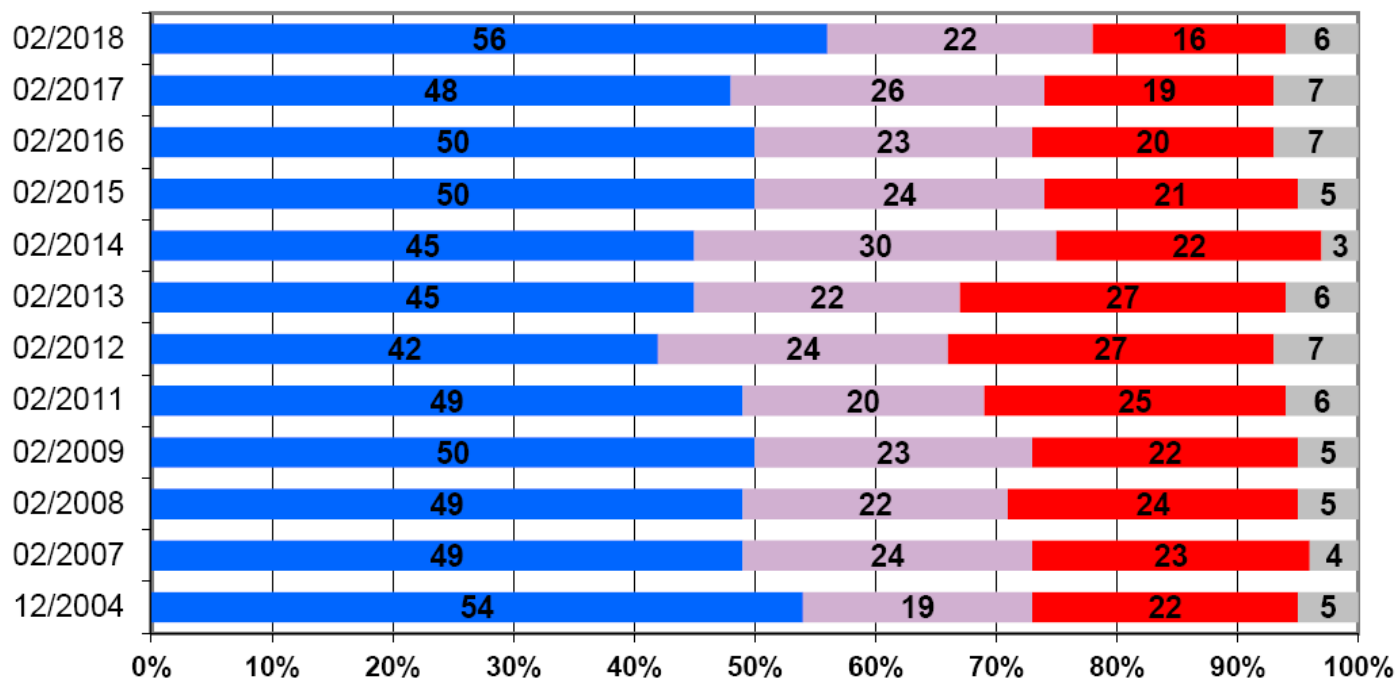
Graf 1: Spokojenost s fungováním demokracie v ČR (v %)

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědi „rozhodně spokojen“ + „spíše spokojen“ a „spíše nespokojen“ + „rozhodně nespokojen“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

ČR: postoj k demokracii

Graf 2: Postoj k demokratickému režimu – podíl občanů souhlasících s výroky (časové srovnání v %)²

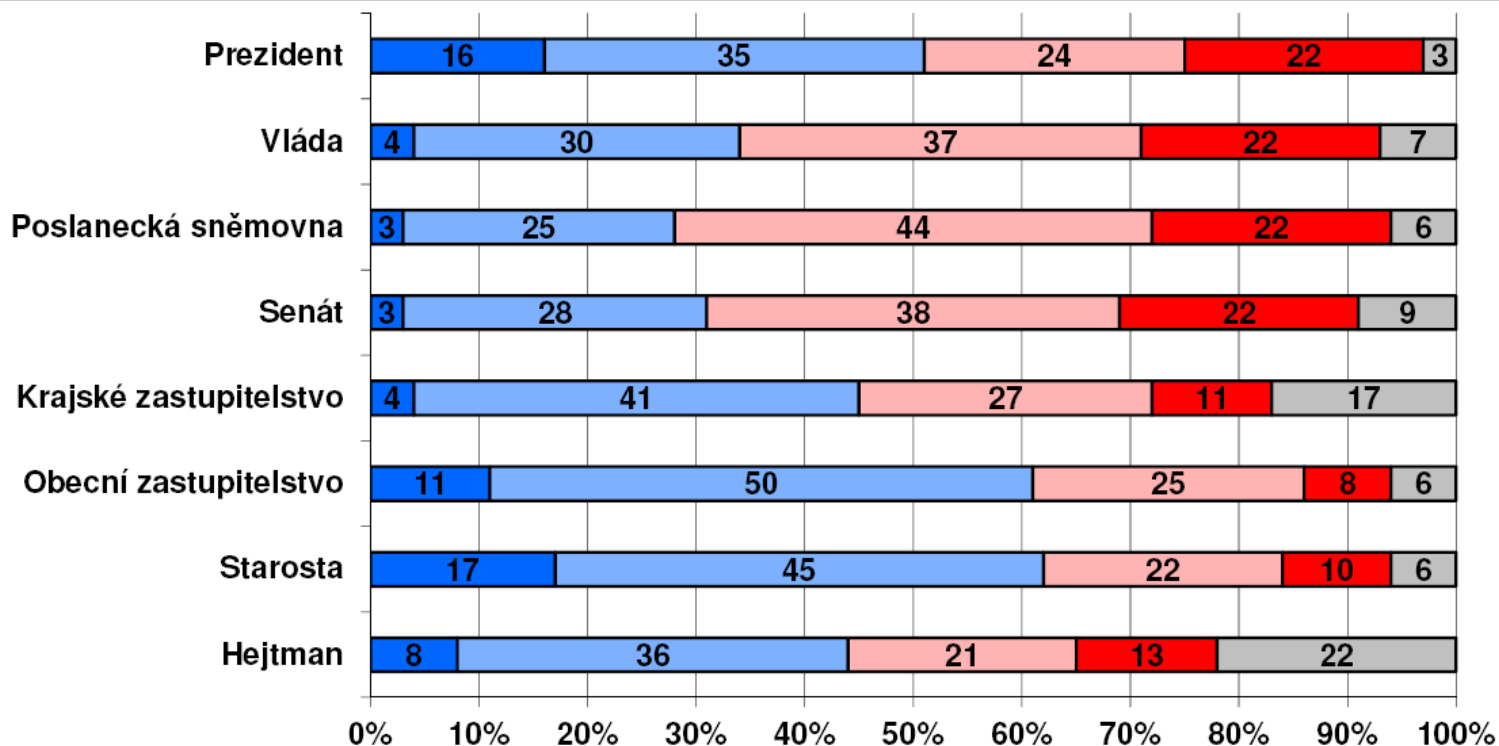

- Demokracie je lepší než jakýkoliv jiný způsob vlády.
- Za určitých okolností může být autoritativní způsob vládnutí lepší než demokratický.
- Pro lidi, jako jsem já, je jedno, zda máme demokratický nebo nedemokratický režim.
- neví

Důvěra ústavním institucím

Graf 1: Důvěra/nedůvěra obyvatel ústavním institucím (%)

■ rozhodně důvěřuje ■ spíše důvěřuje ■ spíše nedůvěřuje ■ rozhodně nedůvěřuje ■ neví

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 16. – 29. 6. 2018, 1078 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Důvěra ústavním institucím

Tabulka 1a: Důvěra obyvatel ústavním institucím (%) – časové srovnání

DŮVĚRA	IV/17	V/17	VI/17	IX/17	X/17	XII/17	I/18	II/18	III/18	IV/18	V/18	VI/18
Prezident	55	41	48	51	50	55	55	56	50	49	51	51
Vláda	40	23	26	28	29	x	32	38	35	31	33	34
Poslanecká sněmovna	30	21	23	21	23	31	29	32	27	26	28	28
Senát	30	27	30	25	29	35	30	34	32	31	29	31
Krajské zastupitelstvo	44	41	44	42	44	46	45	45	45	43	45	45
Obecní zastupitelstvo	63	60	60	58	61	63	63	64	62	62	63	61
Starosta	65	61	61	60	60	64	64	64	63	62	63	62
Hejtman	43	40	42	42	42	44	42	44	41	40	41	44

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše nedůvěřuje“ a „rozhodně nedůvěřuje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Politická participace

Tabulka 3: Jak často se věnujete...? (v %)²

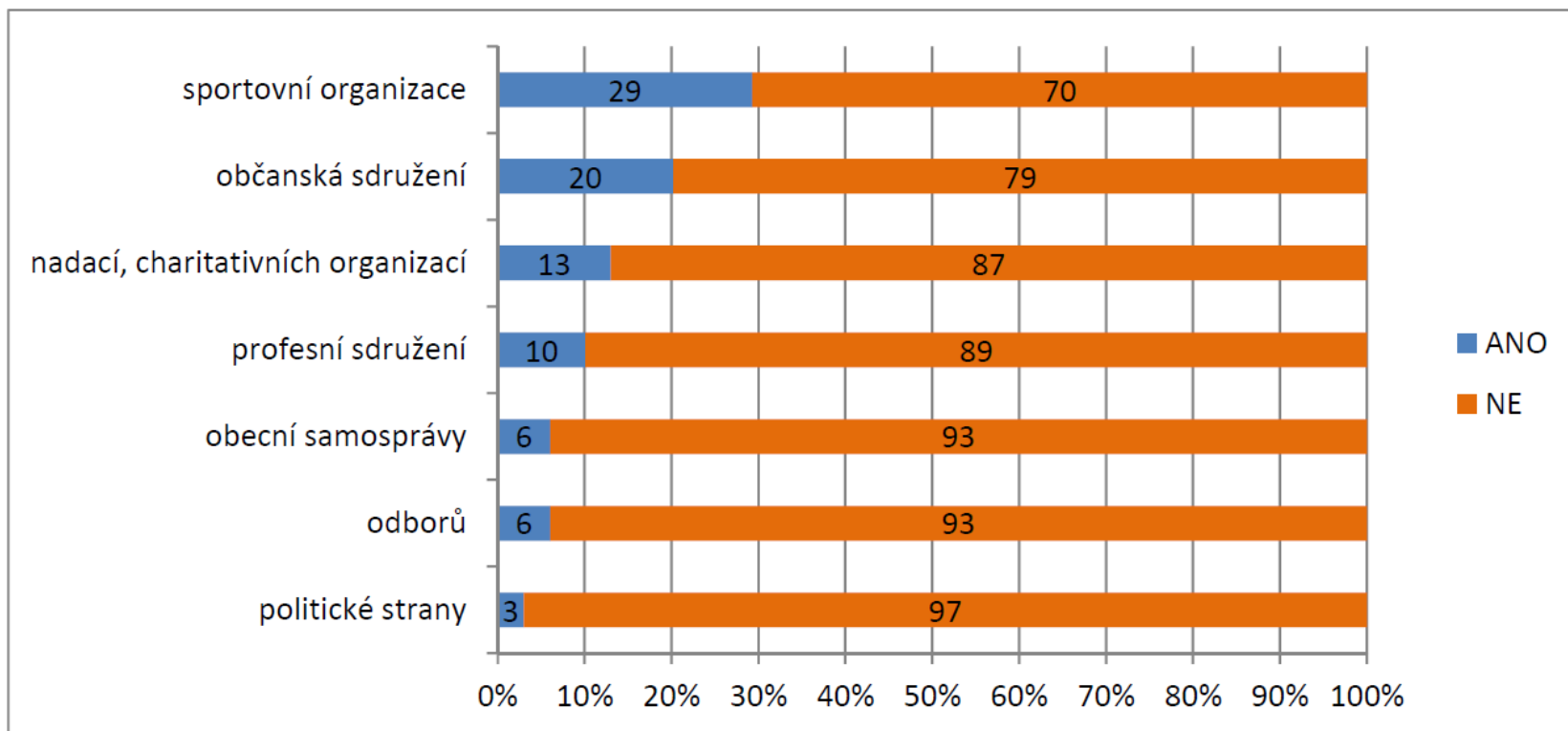
	často	někdy	zřídka	nikdy
sledování informací o politice v médiích	28	34	29	9
diskutování o politice s přáteli	9	30	38	23
přesvědčování přátel, aby volili stejně	1	7	19	72
zapojování se do řešení veřejných problémů	1	11	30	58
účasti na politických shromážděních	1	7	17	75
setkávání s politiky	2	7	18	73
práci pro politickou stranu	1	3	4	92
diskutujete o politice na internetu	1	6	14	79

Pozn.: Dopočet do 100 % v řádcích tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 2. – 9. 2. 2015, 1069 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Občanská participace

Graf 1: „Řekněte, prosím, zda se účastníte činnosti...“³

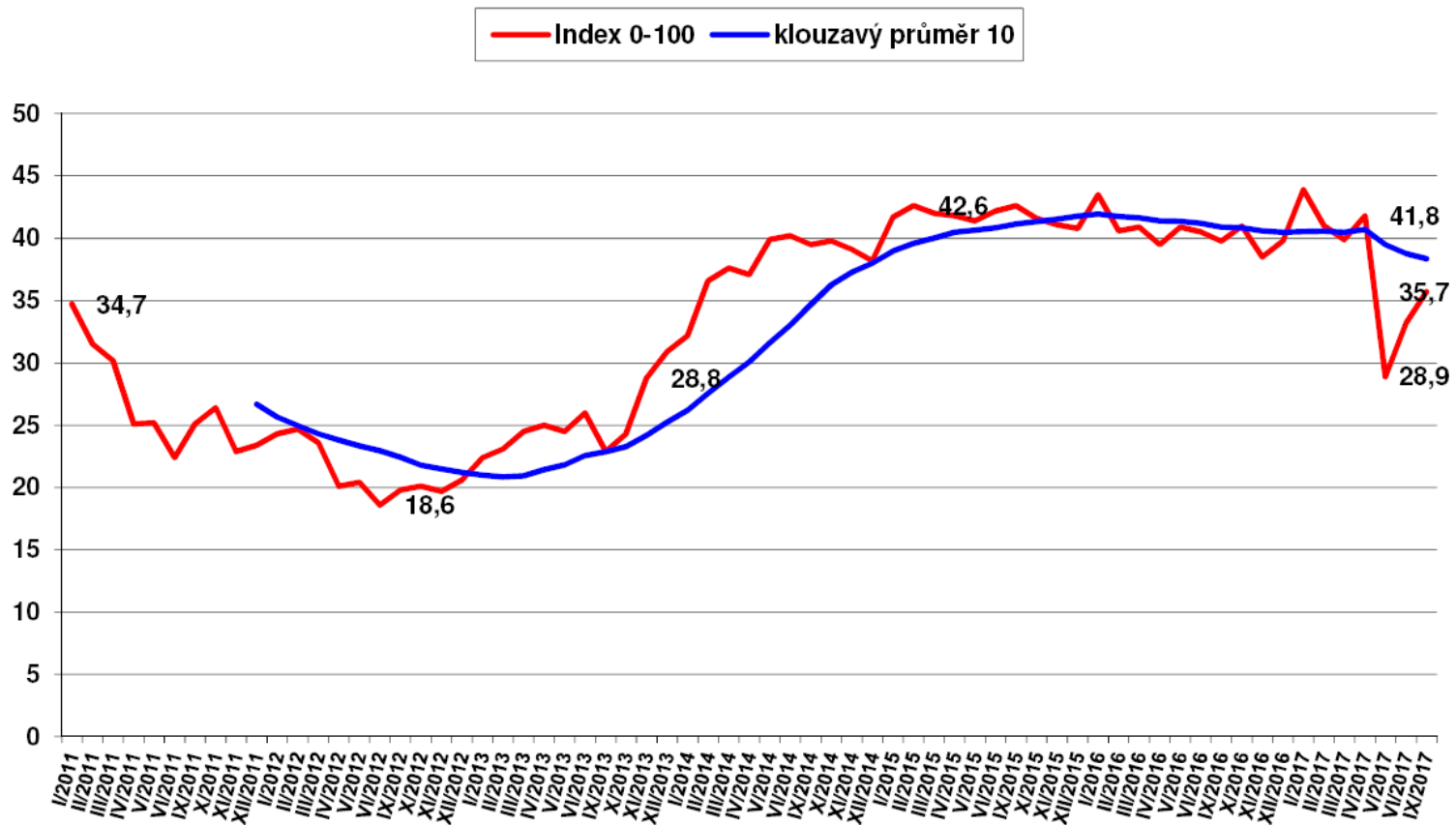

Pozn.: Procenta ve sloupci, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 2. – 9. 2. 2015, 1069 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Spokojenost s politikou

Graf 4: Spokojenost se současnou politickou situací v letech 2011-2017 (index spokojenosti 0-100)⁶

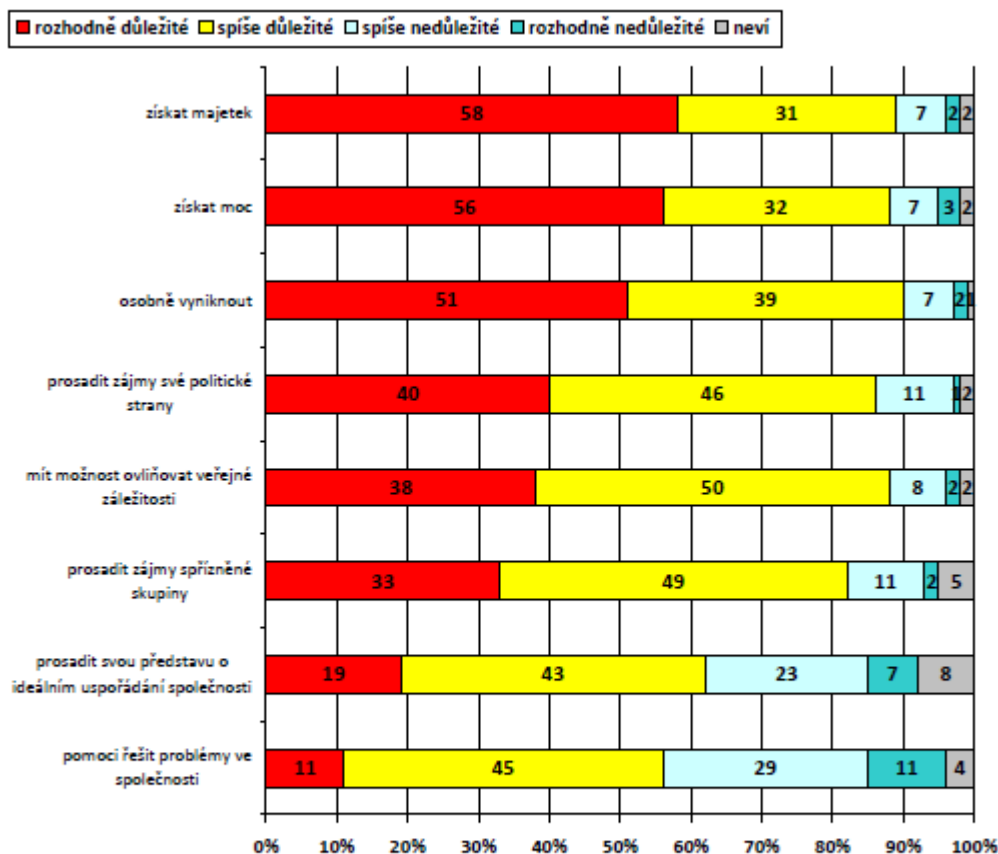

Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

⁶ Index spokojenosti může nabývat hodnot od 0 do 100 a je vypočítán jako součtový skóre z nezaokrouhlených hodnot procentních podílů příslušných variant odpovědí vynásobených hodnotami 1 (velmi spokojen), 0,75 (spíše spokojen), 0,5 (ani spokojen, ani nespokojen + neví), 0,25 (spíše nespokojen) a 0 (velmi nespokojen). Klouzavý průměr 10 představuje řadu průměrů indexu spokojenosti z deseti po sobě jdoucích šetření, přičemž 10 je počet šetření, které CVVM zpravidla realizuje v průběhu jednoho roku.

Proč se lidé zapojují do politiky?

Graf 1: Důležitost důvodů, proč se lidé zapojují do politického života¹

Pozn.: Položky jsou v grafu řazeny sestupně podle velikosti podílu odpovědi „rozhodně důležité“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. 2. – 15. 2. 2016, 1080 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Proč se lidé zapojují do politiky?

Tabulka 1: Důležitost důvodů, proč se lidé zapojují do politického života – časové srovnání (%)

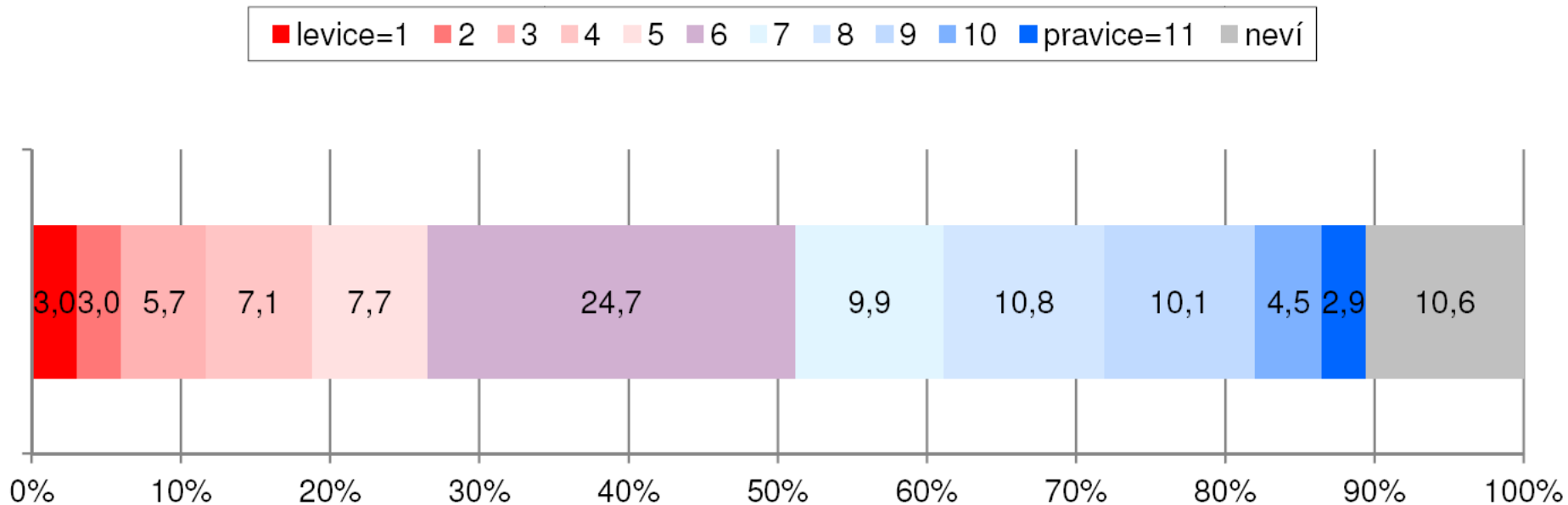
	2010		2012		2014		2015		2016		2018	
	RD	SD	RD	SD	RD	SD	RD	SD	RD	SD	RD	SD
Získat majetek	53	30	61	30	53	33	51	34	58	31	49	32
Získat moc	51	34	58	32	52	35	51	36	56	32	52	32
Osobně vyniknout	45	40	51	41	45	42	45	43	51	39	44	38
Prosadit zájmy své politické strany	40	43	38	47	38	45	36	47	40	46	40	49
Mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti	36	52	36	46	42	47	39	50	38	50	42	45
Prosadit zájmy spřízněné skupiny	33	48	34	48	36	48	32	53	33	49	35	47
Prosadit svou představu o ideálním uspořádání společnosti	20	40	15	39	22	42	21	46	19	43	22	45
Pomoci řešit problémy ve společnosti	16	47	10	38	17	48	17	47	11	45	20	49

Pozn.: RD-rozhodně důležité, SD spíše důležité.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost

Politická orientace českých občanů I.

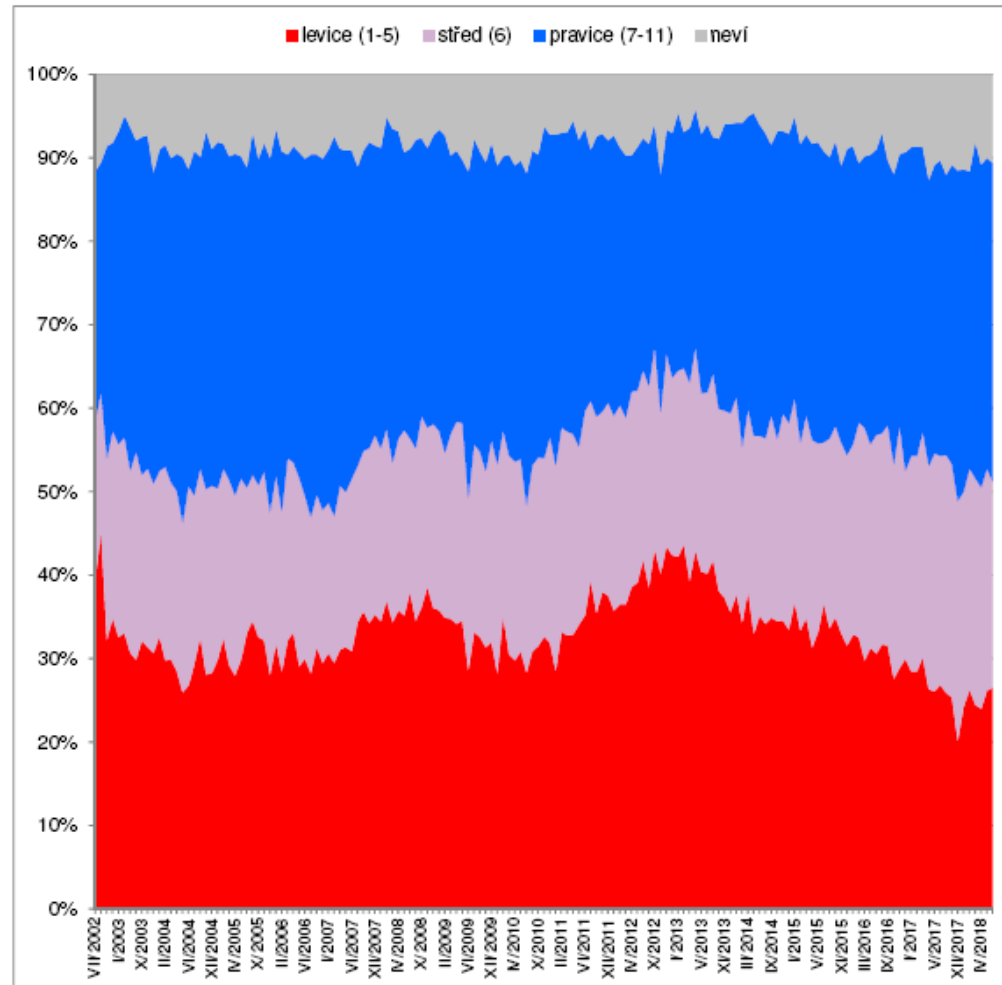
Graf 1: Sebezařazení na škále levice - pravice (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 16. – 29. 6. 2018, 1078 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

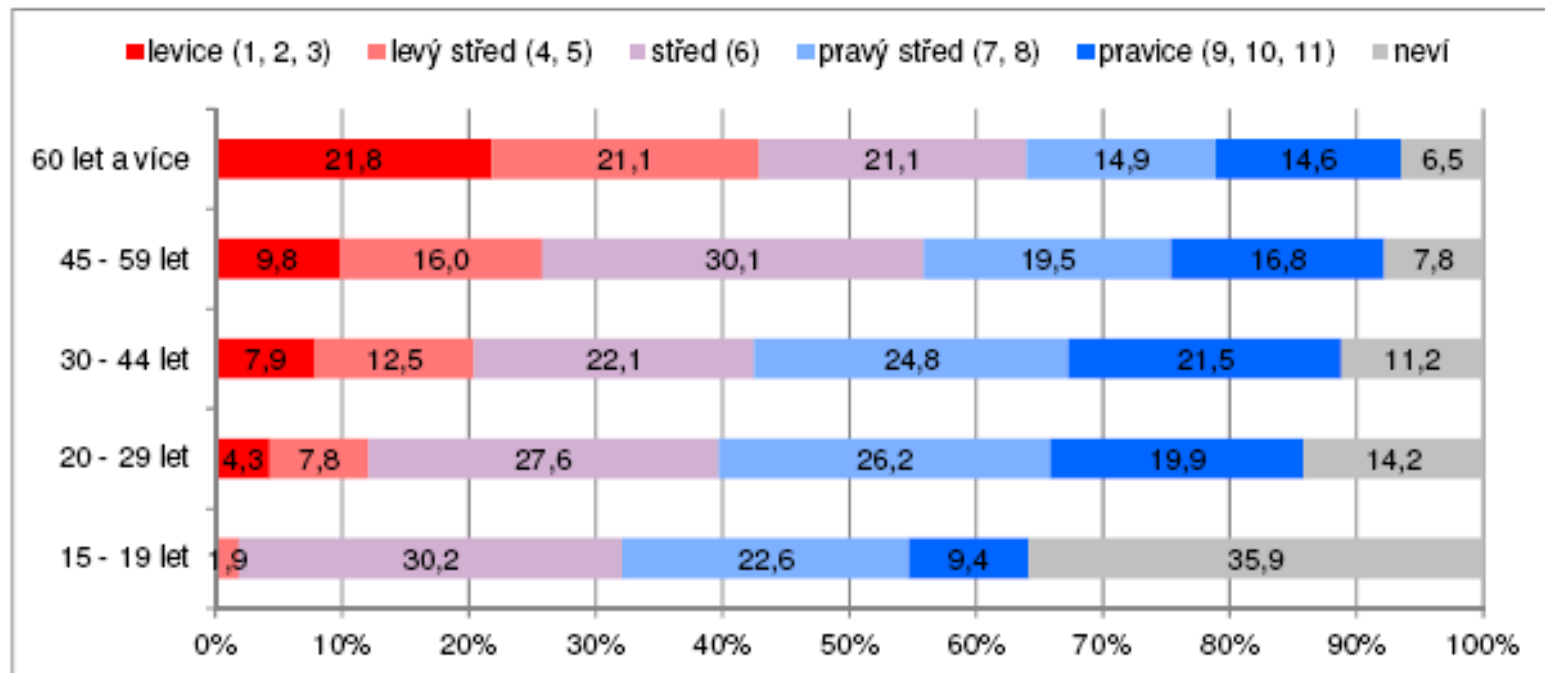
Politická orientace českých občanů II.

Graf 6: Sebezařazení na škále levice – pravice v časovém srovnání (%)

Politická orientace českých občanů III.

Graf 2: Sebezařazení na škále levice – pravice podle věku (%)

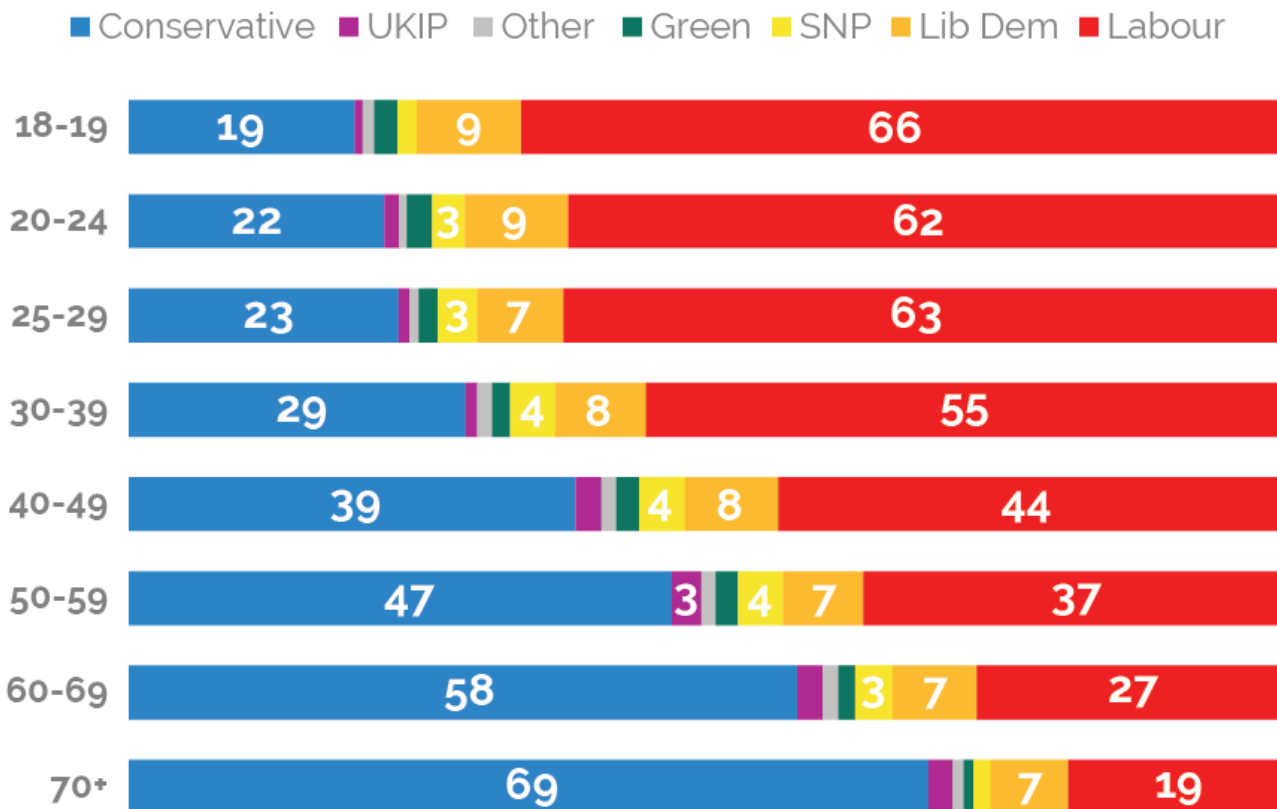

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 16. – 29. 6. 2018, 1078 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Volby 2017 ve Velké Británii

Vote by age

Based of a survey of 52,615 GB adults about their vote in the 2017 general election

Doporučená literatura

- Schmitt, Carl. 2007. *Pojem politična*. Praha: Oikoymenh.
- Berg-Schlosser, Dirk. Stammen, Theo. 2000. *Úvod do politické vědy*. Praha: ISE.
- Heywood, Andrew. 2004. *Politologie*. Praha: Eurolex Bohemia.
- Weber, Max. 1997. *Autorita, etika a společnost*. Praha: Mladá fronta.